

Coelioxys conoidea

Storkägelbi

Steklar, Bin

NE

NA

LC

DD

NT

VU

EN

CR

RE

Akut hotad (CR)
C2a(ii)b

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Hymenoptera (steklar), **Familj:** Megachilidae (buksamlarbin), **Släkte:** *Coelioxys* (kägelbin), **Art:** *Coelioxys conoidea* - storkägelbi (Illiger, 1806) **Synonymer:** *Anthophora conoidea* Illiger, 1806, *konkägelbi*

Kännetecken

Längd 12–15 mm. Storkägelbiet är kraftigt byggt och vår största art i släktet. Kroppen är svart med mycket kort brunaktig behåring på mellankroppens översida och med längre, mer vitaktig behåring på dess undersida och sidor. På bakkroppens första ryggplåt finns på var sida en tydligt avgränsad vit triangulär fläck av tilltryckt behåring. På följande ryggplåtar finns liknande vita fläckar som övergår i tunna tvärband. Honans bakkroppsspets är utdragen i ett spatelliknande utskott medan hanen, som bär liknande färg och hårbeklädnad, på samma ställe är försedd med sex prominenta, taggrika utskott.

Utbredning och status

Storkägelbiet har i dagsläget endast aktuella populationer på Öland. Den tidigare utbredningen omfattade även Skåne, Blekinge och Småland, men fastlandspopulationerna tycks ha dött ut på 1950-talet i samband med den kraftiga nedgången för artens värdbi stortapetserarbiet *Megachile lagopoda*. På Öland har arten under lång tid minskat men lyckats hålla sig kvar på en handfull lokaler i Mörbylånga kommun medan ett flertal tidigare kända lokaler i Borgholm har slagits ut. Under det senaste decenniet har stortapetserarbiet ökat och även storkägelbiet. Arten har också nyligen återetableras sig på flera lokaler i Borgholms kommun.

De lokala populationerna består vanligtvis av endast ett fåtal honor (<10 individer) och är således ytterst känsliga för alla typer av störning eller insamling. I de nordiska länderna saknas arten i Norge och betraktas som sällsynt till mycket sällsynt i Danmark och Finland. Världsutbredningen omfattar stora delar av Europa och bort till Mindre Asien.

Ekologi

Storkägelbi är artspecifik boparasit på det likaledes sällsynta och hotklassade stortapetserarbiet *Megachile lagopoda*. Detta innebär att honan av storkägelbi lägger sitt ägg i boceller av stortapetserarbi på dess ihopsamlade förråd av pollen och nektar. Utvecklingen liknar sedan den hos göken, där värdbiets avkomma dödas av kägelbilarven som förser sig med dess födoreserv. Stortapetserarbiet samlar endast pollen på storblommiga, korgblommiga växter och tycks framför allt beroende av att rika förekomster av väddklint *Centaurea scabiosa* finns i det omgivande landskapet. Storkägelbiet och dess värdart uppträder på torra ängsmarker som dynamråden, alvarmark och sandtakter. Båda könen av storkägelbi är ivriga blombesökare och ses ofta i blommor av väddklint. Troligen fluktuerar populationerna kraftigt mellan år och kan därför periodvis vara svåra att påvisa. Flygtiden överlappar den för stortapetserarbi och varar från början av juli till början av september. På kontinenten tycks storkägelbi även parasitera det till stortapetserarbiet närstående *Megachile maritima*, en art som saknas i Nordeuropa.

Hot

Arten hotas på Öland framför allt av återställning av öns täktmiljöer och igenväxning av torra sand- och grusmarker. Återförande av näringsrika jordmassor och skogsplantering medför en snabb igenväxning av dessa värdefulla biologiska oaser. Ett hot utgörs också av vägkantsslätter under vädsklintens blomningstid eftersom detta drabbar värdpopulationerna negativt. Exploatering av Ölands västra sandfält för semesterverksamhet utgör på sikt också ett hot. Artens förekomster vid Strandskogen och Aledal, som måste betraktas som artens sista starka fästen, utsätts för alltmer påtaglig konkurrens från sommarstugebebyggelse.

Åtgärder

Vid den gamla marknadsplatsen i Algutsrum på Öland har man med framgång schaktat av vegetationen och blottlagt den grova mineraljorden i en sydvänd sluttning för att gynna stortapetsrarbi. Vid ett fältbesök påföljande säsong kunde man vid de talrika bohålorna av tapetsrarbiet även observera flera honor av storkägelbi som väntade på tillfälle att penetrera värdartens bon. På Öland, där framför allt tillgången på lämpliga boplatser är begränsade, torde åtgärder av denna typ vara ett av de effektivaste sätten att förstärka populationerna av både stortapetsrarbi och storkägelbi. Insådd och inplantering av vädsklint kring boområdena i kombination med sen vägkantsslätter i närområdet torde också vara en effektiv kompletterande åtgärd. Ett omfattande arbete i samverkan med de nationella åtgärdsprogrammen för hotade arter avser också att förstärka de östskånska förekomsterna av stortapetsrarbi. Om åtgärderna utmynnar i att stortapetsrarbiet förstärks i regionen bör man betänka möjligheten att med stöd av öländskt material återintroducera storkägelbiet till Skåne.

Övrigt

Arten ingår tillsammans med thomsonkägelbi och stortapetsrarbi i ett nationellt åtgärdsprogram för hotade arter.

Naturvård

Åtgärdsprogram: Fastställt

Litteratur

Amiet, F., Herrmann, M., Müller, A. & Neumeyer, R. 2004. *Fauna Helvetica 9, Apidae 4 Anthidium, Chelostoma, Coelioxys, Dioxys, Heriades, Lithurgus, Megachile, Osmia, Stelis*. Schweizerische Entomologische Gesellschaft.

Banaszak, J. & Romasenko, L. 1998. The Megachilid Bees of Europe. Pedagogical University of Bydgoszcz.

Nilsson, L.A. 2007. *Stora bin på stora blomster. En bevarandeinventering av stortapetsrarbi Megachile lagopoda (Linné) och dess parasitiska kägelbin Coelioxys conoidea (Illiger) och C. obtusispina Thomson i Sverige*. Rapport till länsstyrelsen i Södermanlands län. EkoBi Natur, Uppsala.

Nilsson, L.A. 2010. Åtgärdsprogram för stortapetsrarbi, storkägelbi och thomsonkägelbi 2010–2014 (Megachile lagopoda, Coelioxys conoidea, Coelioxys obtusispina). Naturvårdsverket rapport 6332.

Scheuchl, E. 2006. *Illustrierte Bestimmungstabellen der Wildbienen Deutschlands und Österreichs. Band II: Megachilidae – Melittidae*. Andra, utökade upplagan. Scheuchl & Apollo Books.

Författare

Niklas Johansson 2015. Rev. Björn Cederberg 2018.